

Buttle sn
Altajme

Riksantikvarieämbetet
Statens historiska museer
Institutionen för konservering
Stenenheten

RIKs nr. 1606-3026, 3038.

Dnr.

C. Bildstenar.

Redovisningen i sin helhet,
se Gotland
Konservering

Ristade och bemålade bildstenar befinner sig i säkerhet inomhus på Gotlands Fornsal och Historiska museet i Stockholm. På Bungemuseet finns dock fortfarande några värdefulla bemålade stenar. De är dock under god kontroll och täcks över vintertid. Övriga stenar som finns utomhus har förlorat praktiskt taget all utsmyckning; de är nu mer eller mindre blinda. Några av dem har dock spår av utsmyckningar kvar (Nylén & Lamm 1987). RAÄ/RIK genomförde dokumentation inklusive statusbeskrivningar samt åtgärdsförslag på de flesta utomhusstenarna sommaren 1993 (Löfvendahl & Åhlén 1993). För tre stenar föreslogs åtgärder redan 1993; dessa har också delvis genomförts (Eliasson 1993). Det som återstår att göra innevarande år är följande (delvis redovisat i Löfvendahl & Åhlén 1993):

- Altajme*
- A/ Buttle sn, Unglajmar, Fnr 48 - Stenen har rests upp (Eliasson 1993, s. 5), men djupa klovsprickor måste lagas under 1994. Dessutom bör stenen ges ett permanent hägn! Kontakt behöver tas med markägare (av länsstyrelsen) inför kompletterande lagning och inhängnad. Dessa arbeten torde ta cirka två dagar, och kan bekostas av RIK.
  - B/ Hejnums sn, Ridarve, Fnr 40 - Stenen har riktats (Eliasson 1993, s. 4), men klovsprickorna måste lagas under 1994. Kompletterande lagning, cirka 1/2 dag bekostas av RIK.
  - C/ Bungemuseets fem stenar - Museet bör kontaktas för synpunkter. Ev. bör rostande järnkrampor bytas ut samt viss ommålning ske. Ommålningen måste utföras av specialist - vem? Ärendet bör förberedas av Bungemuseet och länsstyrelsen i samverkan, så att åtgärder kan sättas in i år!
  - D/ Garda sn, V stigluckans norra vägg på kyrkogården, Fnr 124 - Byte av eller åtgärder på rostande krampor, flyttning en bit ut från väggen samt ev. avtäckning. Kontakt länsstyrelsen-kyrkoråd för att förbereda ärendet. Endast åtgärderskostnaderna täcks av RIK.
  - E/ Hemse sn, kyrkogården, Fnr 49 - Lagning av klovsprickor samt flyttning längre från träden (vars skugga gör att stenen täcks av grönalger). Kontakt länsstyrelse-kyrkoråd för att förbereda åtgärder sommaren 1994. Lagningsarbete, cirka 1/2 dag utföres av stenkonservator och bekostas av RIK.
  - F/ Klinte sn, Klinteberget, Fnr 6 - Rengöring, borttagning av lavar (som folk ristat i) samt uppsättning av skylt som förklarar varför klotter och rispning av stenen är olämplig. Kontakt mellan länsstyrelse och hembygdsförening för att förbereda ärendet. Arbetet utföres av stenkonservator. Det torde uppgå till en dag och bekostas av RIK.
  - G/ Sanda sn, kyrkogården, Fnr 33 - Flyttning av stenen från takdropp (eller konstruktion av avtäckning) samt lagning av klovsprickor. Kontakt länsstyrelse-kyrkoråd för att förbereda flyttning under sommaren 1994. Rengöring och

lagning utföres av stenkonservator och bekostas av RIK; omfattning en dag.
H/ Tofta sn, Fätlings, Fnr 9 - Røjning runt stenen samt lagning av sprickor.
Kontakt länsstyrelse-fastighetsägare för att förbereda ärendet inför
åtgärder under 1994.

Dessutom behöver mindre åtgärder sättas in på ett antal stenar (se under åtgärder
1994 i Löfvendahl & Åhlén 1993). I september 1993 besiktigade dessutom K.-G.
Eliasson och undertecknad den stora bildstenen syd Suderbys i Västerhejde, Fnr 8.
Stenen är något nedlavad och täckt med fågelträck, eftersom den tjänstgör som
"fågeltopp". Den hade dessutom mindre klovsprickor, men ej av den omfattningen att
åtgärder behövs.

Alla bildstenar som står utomhus har ej dokumenterats. Vi (Marit Åhlén och
undertecknad) tänker därför komplettera detta under 1994. Förutom föreslagna
åtgärder bör man kanske överväga att ta in den större stenen, Fnr 48 vid Suderbys i
Bro sn, eftersom den fortfarande har spår av skeppsröstning.

Det är i framtiden viktigt att någon myndighet, förslagsvis länsstyrelsen, har
ansvar för och vårdar de bildstenar som står kvar utomhus. De fordrar nämligen
kontinuerlig tillsyn och visst underhåll, som t.ex. røjning för att ej täckas av buskar
och träd.

Kostnaderna för rengöring och lagning kan till stor del bestridas av RIK, medan
røjning och tillsyn bör hanteras av av förslagsvis länsstyrelsen. Rengöring och
lagning enl. ovan skisserade förslag (Löfvendahl & Åhlén 1993) torde motsvara två
veckors arbete - 30 000 skr - av stenkonservator och bekostas av RIK.

Använd litteratur:

- Eliasson, K.-G. 1993. Konserveringsrapport för de tre bildstenarna i Buttle (Fnr 48),
Sjonhem (Fnr 100) och Hejnum (Fnr 40) till RIK.
Lindqvist, S. 1941-42. Gotlands Bildsteine I-II. KVHAA. Stockholm.
Löfvendahl, R. & Åhlén, M. 1993. Rapport och åtgärdsförslag för gotländska
bildstenar stående utomhus. RAÄ/RIK-rapport.
Nylén, E. & Lamm, J.-P. 1987. Bildstenar. Gidlunds.